

کارنامه دکتر خسرو فرشیدورد

حاصل یک عمر تلاش خستگی‌ناپذیر استاد دکتر خسرو فرشیدورد و مطالعه و پژوهش گسترده او درباره زبان و ادبیات فارسی به‌ویژه دستور زبان فارسی، کتاب‌ها و مقالات ارزشمندی است که در نشریات تخصصی منتشر شده است. فهرستی از آثار استاد:

الف. کتاب‌ها و رساله‌ها

۱. قید و تحول آن در زبان فارسی (رساله دکتری، چاپ‌نشده)، ۱۳۴۲.
۲. تنظیم یک جلد از لغتنامه دهخدا (حرف واو)، ۱۳۴۵.
۳. عربی در فارسی، چاپ دوم، طهوری، چاپ سوم تا هفتم، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۴، ۱۳۴۷، ۱۳۵۸، ۱۳۷۳، ۱۳۸۲.
۴. دستور امروز، چاپ بنگاه مطبوعاتی صفی‌علیشاه، تهران، ۱۳۴۸.
۵. تحول فعل در زبان فارسی، چاپ وحید، شهریور ۱۳۵۲.
۶. نقد شعر فارسی، چاپ وحید، ۱۳۵۰.
۷. تحول فعل شبه معین در زبان فارسی، چاپ وحید، ۱۳۵۲.
۸. فارسی سال سوم دبیرستان‌ها، چاپ وزارت آموزش و پرورش، از ۱۳۵۵ تا چند سال بعد.
۹. دامنی گل (کتاب درسی دانشگاهی)، چاپ طهوری، ۱۳۵۲.
۱۰. در گلستان خیال حافظ، چاپ بنیاد نیکوکاری نوریانی، ۱۳۵۷.
۱۱. زمیمنت دفاع کن، مجموعه شعر، ۱۳۵۹.
۱۲. درباره ادبیات و نقد ادبی، امیرکبیر، ۱۳۶۳، چاپ دوم، ۱۳۷۳، چاپ سوم، ۱۳۸۲.
۱۳. املاء، نشانه‌گذاری، ویرایش، چاپ انتشارات صفی‌علیشاه، ۱۳۷۲، چاپ دوم، ۱۳۷۵.
۱۴. جمله و تحول آن در زبان فارسی، انتشارات امیرکبیر، چاپ اول، ۱۳۷۵، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۸، چاپ سوم، ۱۳۸۰.
۱۵. گفتارهایی درباره دستور زبان فارسی، انتشارات امیرکبیر، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۵، چاپ دوم، ۱۳۷۸.
۱۶. نقش آفرینی‌های حافظ، انتشارات صفی‌علیشاه، چاپ نخست، تهران، ۱۳۷۵.
۱۷. لغت‌سازی و وضع و ترجمه اصطلاحات علمی و فنی، پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۰.

۱۸. صلاهی عشق (مجموعه شعر)، انتشارات امید مجد، چاپ نخست، تهران، ۱۳۸۰. و اشعار متعدد دیگر در روزنامه‌ها و جراید و نشریات وحید و سخن و مجله دانشکده ادبیات و کتاب‌های درسی.

۱۹. پیرامون ترجمه سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۱.

۲۰. دستور مفصل امروز بر پایه زبانشناسی جدید، انتشارات سخن، تهران، ۱۳۸۲.

۲۱. فعل و گروه فعلی و تحول آن در زبان فارسی، سروش، ۱۳۸۴.

۲۲. فرهنگ پیشوندها و پسوندهای زبان فارسی، زوار، ۱۳۸۶.

ب. مقاله‌ها

درباره خط و املاء فارسی و نشانه‌گذاری

«درباره علامت تعجب»، مجله یغما، شماره هشتم، سال چهاردهم، آبان ۱۳۴۰.

«نشان شگفت و عواطف»، مجله راهنمای کتاب، شماره ششم، سال پنجم، ص ۵۶۹، شهریور ۱۳۴۱.

«بحثی درباره خط فارسی»، مجله وحید، دوره نهم، شماره ۹، شماره مسلسل ۹۶، صص ۱۳۳۰-۱۳۱۸، آذرماه ۱۳۵۰.

«بحثی درباره رسم‌الخط فارسی»، مجله وحید، شماره ۱۲، دوره دهم، اسفند ۱۳۵۱ و شماره ۱، دوره یازدهم، فروردین ۱۳۵۲، صص ۷۹-۸۲ و شماره ۳، خرداد ۱۳۵۲.

«بحثی درباره املا فارسی»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، بهار و تابستان ۱۳۶۸، شماره‌های ۲ و ۱، سال ۲۷، شماره پیاپی ۱۰۹-۱۱۰.

درباره لغت و لغت‌سازی و اصطلاحات علمی و فنی

«شیوه واژه‌گزینی و واژه‌سازی فردوسی»، مجموعه سخنرانی‌های سومین جشن طوس، شاهنامه فردوسی و شکوه پهلوانی، از انتشارات سروش، ص ۱۶۵-۱۹۱، ۱۳۵۷.

«شیوه وضع و ترجمه اصطلاحات علمی و فنی»، مجموعه مسائل نثر فارسی، مجموعه سخنرانی‌های اولین سمینار نگارش فارسی، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۳.

«اصول و ضوابط دستوری اصطلاحات علمی و فنی»، نامواره دکتر محمود افشار، ج ششم، صص ۳۶۵-۴۰۹، سال ۱۳۶۴.

«واژه‌سازی و وضع و ترجمه اصطلاحات علمی»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، شماره ۲، بهار و تابستان ۱۳۶۹.

«قواعد و ضوابط لغت‌سازی و وضع و ترجمه اصطلاحات علمی»، کیهان فرهنگی، سال نهم، شماره پیاپی، ۹۲، دی‌ماه ۱۳۷۱.

«مشکلات وضع و ترجمه اصطلاحات علمی و فنی»، مجله آینده، سال ۱۹، شماره ۴ تا ۶ تیر و مرداد و شهریور ۱۳۷۲.

«ساختمان دستوری و تحلیل معنایی اصطلاحات علمی فنی»، مجموعه مقالات سمینار زبان فارسی و زبان علم، مرکز نشر دانشگاهی، صص ۳۶۲-۳۶۸، ۱۳۷۲.

«فرهنگ فارسی (مقاله)، معرفی فرهنگ فارسی دکتر محمد معین»، مجله وحید، شماره سوم، سال دوم، صص ۴۳-۴۸، اسفند ۱۳۴۳.

درباره زبان‌شناسی و مسائل دیگر زبان فارسی

«دستور زبان و زبان‌شناسی»، ماهنامه فرهنگ، شماره پنجم و ششم، سال اول، صص ۵۰-۴۶، اردیبهشت ۱۳۴۱ (ترجمه و اقتباس و تألیف).

«دستور زبان و منطق و روان‌شناسی»، مجله کاوش، شماره ششم، سال اول، صص ۲۹-۳۲، مهر ۱۳۴۱ (ترجمه و اقتباس و تألیف).

«دانش نوین زبان‌شناسی»، مجله کاوش، شماره یازدهم، سال اول، صص ۵۴-۶۰، خرداد ۱۳۴۲ (ترجمه و اقتباس و تألیف).

«معرفی کتاب زبان‌شناسی عمومی، تألیف دکتر علی‌اکبر عظیمی»، مجله وحید، شماره دهم، سال اول، مهر ۱۳۴۳.

«قواعد زبان و قوانین اندیشه»، مجله وحید، شماره یازدهم، سال اول، صص ۳۳-۴۳، آبان ۱۳۴۳ (ترجمه و اقتباس و تألیف)

«عربی در فارسی»، مجله راهنمای کتاب، شماره ۲ و ۳، سال چهاردهم، خرداد ۱۳۵۰، صص ۱۶۱-۱۵۱ و شماره ۴ و ۵، شهریور ۱۳۵۰، صص ۴۲۲-۴۲۹.

«وزن کلمه در زبان فارسی»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، شماره ۲، سال بیست و یکم، صص ۱۷ تا ۵۹، ۱۳۵۳.

«کلمه از نظر هجاهای آن»، مجموعه مقالات چهارمین کنگره تحقیقات ایرانی، جلد سوم، صص ۹۹-۱۲۱، شیراز، مهر ۱۳۵۴.

«زبان رسمی یا زبان معیار»، مجله تماشا، شماره‌های ۳۵۵ و ۳۵۷ و ۳۵۸، اسفند ۱۳۵۶ و فروردین و اردیبهشت ۱۳۵۷.

«مسئله درست و غلط در زبان فارسی»، مجله تماشا، شماره‌های ۳۶۲ و ۳۶۹، خرداد و تیر ۱۳۵۷.

«ادات، دانشنامه ایران و اسلام»، جلد ۱۱، ۱۳۷۰، انتشارات علمی و ترجمه انگلیسی آن در Encyclopedia Iranica

زبان، گونه‌ها و تحول آن، «متون ادب فارسی سال سوم آموزش متوسطه عمومی»، رشته فرهنگ و ادب، صص ۷۴-۸۰، سال ۱۳۶۲ به بعد.

درباره ترجمه

«نکاتی چند درباره تأثیر زبان‌های فرانسه و انگلیسی در زبان فارسی»، مجله وحید، شماره نهم، سال اول، صص ۹-۱۶، (شهریور ۱۳۴۳).

«نکاتی چند درباره خصوصیات دستوری کلمات که از زبان‌های انگلیسی و فرانسوی ترجمه شده‌اند»، مجله وحید، شماره دهم، سال اول، صص ۳۶-۴۴، (مهرماه ۱۳۴۳)

«کلمات و عباراتی که از زبان‌های فرانسوی و انگلیسی ترجمه شده‌اند»، مجله وحید، (شماره‌های دوم و چهارم، پنجم، ششم، هفتم، هشتم و نهم)، سال دوم، بهمن ۱۳۴۳ و فروردین و اردیبهشت و خرداد و تیر و مرداد و شهریور ۱۳۴۴.

«تأثیر ترجمه در زبان فارسی»، مجله فرهنگ و زندگی، شماره ۲۳، پاییز ۱۳۵۵، صص ۴۷۳.

درباره تعلیم زبان و ادبیات فارسی و برنامه‌ریزی برای آن

«برنامه عربی دوره اول دبیرستان‌ها و انتقادات وارد بر آن»، مجله آموزش و پرورش، شماره چهارم، سال سی و یکم، دیماه (۱۳۳۸).

«تست و فواید آن در آموزش و پرورش»، مجله آموزش و پرورش، شماره ششم، سال سی و یکم (اسفند ۱۳۳۸).

«معلومات و شرایط لازم برای تدریس زبان فارسی در دبیرستان‌ها»، مجله آموزش و پرورش، شماره هفتم و نهم سال سی و یکم (فروردین و آبان ۱۳۳۹) و شماره هشتم سال سی و دوم، (بهمن ۱۳۳۹).

«چرا جوانان به ادبیات کهن علاقه ندارند؟»، مجله راهنمای کتاب، شماره هشتم، سال چهارم، صص ۷۲۹-۷۲۳، آبان ۱۳۴۰.

«مشکلات آموزش زبان فارسی در دانشگاه‌ها و مدارس دیگر»، مجله دانشکده، شماره‌های ۲ و ۳، بهار و تابستان ۱۳۵۴.

«رابطه دستور و معارف زبان با آموزش زبان»، مجله گوهر، شماره‌های مسلسل ۵۷ و ۵۸ و ۵۹ و ۶۰ (شماره ۱۳ تا ۱۵)، آذر و دی و بهمن و اسفند ۱۳۵۶.

«شرایط و روش نوشتن دستور تعلیمی»، مجله رشد آموزش ادب فارسی، سال دوم، شماره‌های ۴ و ۵، زمستان و بهار ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵.

«تعلیم زبان و ادبیات فارسی و مشکلات آن»، مجله رشد آموزش ادب فارسی، سال چهارم، شماره ۱۷ و ۱۸، تابستان و پاییز ۱۳۶۸ و شماره ۱۹ و ۲۰، زمستان ۶۸ و بهار ۶۹.

«طرحی برای تقویت زبان فارسی»، مجله نشر دانش، شماره ششم، سال سوم، مهر و آبان ۱۳۶۲، صص ۱۴-۱۰ و متون ادب فارسی، سال

دوم آموزش متوسطه عمومی، رشته فرهنگ و ادب صص ۲۸-۲۲، سال ۱۳۶۲ به بعد.

«برنامه‌ریزی برای زبان و ادبیات و خط فارسی»، در کتاب لغت‌سازی و وضع و ترجمه اصطلاحات علمی و فنی، از نگارنده، صص ۶۰۱-۶۷۳.

درباره ادبیات فارسی و نقد ادبی

«انتقاد به کتاب سبک شعر پارسی در ادوار مختلفه از دکتر پوران شجعی»، مجله راهنمای کتاب، شماره دهم، سال پنجم، صص ۹۰۳-۸۹۷، دی‌ماه ۱۳۴۱.

«شب‌های فردوسی»، مجله مهر، شماره پنجم، دوره یازدهم، صص ۲۶۹-۲۶۴، مرداد ۱۳۴۴.

«تشبیهات و تعبیرات شاعرانه درباره شب و تاریکی»، مجله وحید، شماره نهم، سال سوم، صص ۷۶۸-۷۷۵، شهریور ۱۳۴۵.

«انتقاد به کتاب تاریخ تطور نثر فنی، تألیف دکتر حسین خطیبی»، مجله راهنمای کتاب، صص ۶۳-۵۸، اردیبهشت ۱۳۴۶.

«بحثی درباره شعر به شیوه کهن»، مجله وحید، سال هشتم، مرداد ۱۳۴۸، صص ۶۷۳-۶۸۱.

«نظری انتقادی درباره فنون بلاغت فارسی و عربی»، مجله ارمان، شماره ۱۱ و ۱۲، صص ۷۸۱-۷۹۳، سال ۱۳۵۲.

«تأکید و قصر در زبان فارسی»، مجله گوهر، شماره پنجم و ششم و هفتم و نهم، سال سوم، مرداد و شهریور و مهر و آذر ۱۳۵۴.

«دیدگی نو نسبت به فنون بلاغت و معانی و بیان و بدیع عربی و فارسی»، مجله گوهر، شماره‌های مسلسل ۵۲ و ۵۱ (شماره‌های ۵ و ۴ سال ۵)، خرداد و تیر ۱۳۵۵.

«نقد ادبی»، کتاب فارسی سال سوم دبیرستان، صص ۵۰-۳۰، مهر ۱۳۵۵ و سال‌های پس از آن.

«مجله سخن و شعر معاصر»، مجله سخن، شماره ۲، دوره ۲۶، صص ۲۰۸-۲۱۴، آذرماه ۱۳۵۶.

«واژگان شعر»، مجله دانشکده، شماره نهم، صص ۹۷-۱۰۵، سال ۱۳۵۶.

«تکنه‌هایی درباره عروض فارسی»، جشن نامه مدرس رضوی، صص ۴۰۶-۳۹۴، سال ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷.

«نگاهی به اشعار مسعود سعد»، مجله گوهر، شماره‌های ۶۳ و ۶۲ (شماره‌های ۳ و ۲ سال ۶)، اردیبهشت و خرداد ۱۳۵۷.

«انواع ادبی در اروپا و ایران»، مجموعه سخنرانی‌های هفتمین کنگره تحقیقات ایرانی، چاپ دانشگاه ملی، جلد ۴، صص ۵۶۰-۴۹۸، سال ۱۳۵۷.

«راه دراز نقد ادبی»، مجله دانشکده، شماره ۶ سال دوم، صص ۱۲۱-۱۲۸.

«فنون بلاغت در اروپا و ایران و کشورهای اسلامی دیگر»، مجله دانشکده، شماره ۱۰-۱ سال ۳، صص ۶۰-۷۶، تابستان ۱۳۵۷.

«شیوه جدید تألیف و تدوین فنون بلاغت»، رشد آموزش ادب فارسی، سال دوم، شماره دوم، شماره مسلسل ششم، تابستان ۱۳۶۵.

«تحلیل موضوعی ادبیات»، درباره ادبیات و نقد ادبی، مقدمه چاپ دوم، ۱۳۷۳.

«جامعه‌شناسی ادبیات»، درباره ادبیات و نقد ادبی، مقدمه چاپ دوم، ۱۳۷۳.

«ادبیات داستانی»، درباره ادبیات و نقد ادبی، مقدمه چاپ دوم، ۱۳۷۳.

«نظریه ادبی»، درباره ادبیات و نقد ادبی، مقدمه چاپ دوم، ۱۳۷۳.

«ساخت‌گرایی ادبی»، درباره ادبیات و نقد ادبی، مقدمه چاپ دوم، ۱۳۷۳.

«صورت‌گرایی ادبی»، درباره ادبیات و نقد ادبی، مقدمه چاپ دوم، ۱۳۷۳.

«تقلید و ابداع در تشبیهات حافظ»، مجموعه مقالات درباره زندگی حافظ دانشگاه شیراز، صص ۳۸۱-۳۹۸، شهریور ۱۳۵۲.

«تشبیه و استعاره در شعر حافظ»، مجله وحید، شماره ۷، دوره یازدهم، تهران، صص ۷۷۴-۷۸۰، مهر ۱۳۵۲.

«عناصر تشبیه در شعر حافظ»، مجله وحید، شماره ۹، دوره ۱۱، آذر ۱۳۵۲.

«تأم شدن تشبیه با عوامل دیگر زیبایی در شعر حافظ»، مجله گوهر، شماره ۵، سال دوم، مرداد ۱۳۵۳ و شماره ۶ و ۷ سال دوم، شهریور و مهر ۱۳۵۳.

«ابتکار و تقلید در تشبیهات حافظ»، مجله وحید، شماره ۱۸۰، (خرداد ۱۳۵۴، صص ۲۵۸-۲۵۶) و شماره پی‌درپی ۱۸۱ (شماره ۴، تیرماه ۱۳۵۴، صص ۴۰۷-۴۱۱) و شماره ۱۸۵ (آبان ۱۳۴۵، صص ۷۹۴-۷۸۸).

«تنوع و تکرار در تشبیهات و استعارات حافظ»، جشن‌نامه محمد پروین کتابادی، صص ۳۳۳-۳۴۳، ۱۳۵۴.

«ساختمان تشبیه و استعاره در شعر حافظ»، مجله خرد و کوشش، شماره ۱۸، صص ۳۵-۷۳، پاییز ۱۳۵۴، شیراز.

«تکامل و انحطاط تشبیه در شعر حافظ»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، سال ۲۰، شماره ۴ و ۳، شماره پی‌درپی ۸۳ و ۸۴.

«فایده تشبیه براساس اشعار حافظ»، مجله تماشا، شماره ۹۰ و ۹۱ (شماره ۳ و ۴ سال ۲۲)، صص ۱۶۳-۱۹۱.

«تحلیلی از یک بهارنامه حافظ»، مجله تماشا، شماره ۳۶۰، اردیبهشت ۱۳۵۷.

«صفات شاعرانه در دیوان حافظ»، مجله آشنا، شماره ۳۶، سال هفتم،

پاییز ۱۳۷۶.

«صفات شاعرانه در دیوان حافظ»، مجله آشنا، آخرین شماره مجله، ۱۳۷۶.

درباره دستور زبان فارسی

۱. درباره قیود

«مقایسه قیود و عبارات قیدی فارسی با کلمات و عبارات همانند آن در عربی»، نشریه دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان، شماره دوم و سوم، شهریور ۱۳۴۵، صص ۱۸۵-۲۰۵.

«قید در زبان‌های فارسی پیش از اسلام»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، سال ۲۹، شماره ۴۳، پاییز و زمستان ۱۳۷۰.

«ی نکره و قید»، مجله وحید، شماره هفتم، سال اول، صص ۱۰-۲۲، تیرماه ۱۳۴۳.

«قیود و عبارات قیدی و پرسشی چگونگی و حالت در زبان فارسی»، مجله وحید، شماره هشتم، سال اول، صص ۱۶-۱۰، مرداد ماه ۱۳۴۳.

«ضمیر متصل و قید»، مجله وحید، شماره دوازدهم، سال اول، آذر ۱۳۴۳.

«نشانه جمع و قید»، مجله وحید، شماره اول، سال دوم، صص ۵۲-۵۵، تیر ۱۳۴۳.

«کلمات تنوین‌دار در زبان فارسی»، مجله دانشکده ادبیات تهران، شماره دوم و سوم سال پانزدهم، پاییز ۱۳۴۶، صص ۲۹۰-۳۳۳.

«قید و گروه قیدی در زبان‌های فارسی و انگلیسی و فرانسه»، مجله آشنا، شماره بیست و سوم، خرداد و تیر ۱۳۷۴.

۲. درباره ترکیب و اشتقاق و پیشوندها و پسوندهای فارسی

«تکاتی چند درباره ترکیب و اشتقاق در زبان عامیانه مردم تهران»، مجله گوهر، شماره‌های ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ سال ۱۳۵۸.

«کلمه مرکب»، مجله وحید، دوره نهم، شماره دوازدهم، اسفندماه ۱۳۵۰، صص ۱۷۳۶-۱۷۵۲.

«فعل مرکب»، مجله وحید، دوره دهم، شماره دوم، اردیبهشت ۱۳۵۱، صص ۱۸۳-۱۹۸.

«کلمه مرکب و معیار تشخیص آن در زبان فارسی»، مجموعه سخنرانی‌های دومین کنگره تحقیقاتی ایرانی، انتشارات دانشگاه مشهد، ۱۳۵۱، صص ۶۰۶-۶۰۱.

«بحثی درباره سازه‌شناسی (صرف) فارسی»، ماهنامه آموزش و پرورش، دوره چهارم و هشتم (دوره جدید)، سال ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹، شماره‌های ۱

مهر (۱۳۵۸) صص ۳۰-۲۱ و ۴ (دی ۱۳۵۸) صص ۲۴۵-۲۳۳ و ۵ (بهمن ۱۳۵۸)، ص ۶۴-۵۸ و ۶ (اسفند ۱۳۵۸)، صص ۶۴-۵۸ و ۷

(فروردین ۱۳۵۹)، صص ۵۸-۶۴.

«اسم‌های مرکب فعلی»، کیهان فرهنگی سال دهم، بهمن ۱۳۷۲، شماره پیاپی ۱۰۶.

«اسم مرکب غیرفعلی»، مجله آشنا، شماره ۱۶ و ۱۷ پیاپی، سال سوم، فروردین و اردیبهشت و خرداد و تیر ۱۳۷۳.

«فعل مرکب و ساختمان آن»، مجله آشنا، شماره ۱۸ و ۱۹ پیاپی، سال سوم مرداد و شهریور و مهر و آبان ۱۳۷۳.

«پسوند ندا و فراوانی و تعجب و تحول آن در زبان فارسی»، مجله گوهر، سال اول، شماره ۵، خرداد ۱۳۵۲، صص ۴۴۵-۴۵۲.

«پسوند الف تأکید»، مجله ارمان، دوره ۵۵، شماره ۳، تهران، خرداد ۱۳۵۲، صص ۱۹۴-۲۰۲.

«پیشوند می و تحول آن در زبان فارسی»، مجله ارمان، دوره ۵۵، شماره سوم، خرداد ۱۳۵۲، صص ۴۰۸-۴۱۲ و شماره ششم، شهریور

۱۳۵۲، صص ۴۰۸-۴۱۲ و شماره هفتم، مهر ۱۳۵۲، صص ۴۸۸-۴۸۳ و شماره هشتم، آبان ۱۳۵۲، صص ۵۴۸-۵۵۱.

«پسوند ی فعل در زبان فارسی (ترجمه از کتاب La langue des plus anciens monuments de la prose persane

پروفسور ژیلبر لازار)»، مجله گوهر، سال اول، شماره ۱۱ و ۱۲، مهر و آذر دی ۱۳۵۲.

«تحول سازه‌های نفی و نهی در زبان فارسی»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، شماره ۱ و ۲، سال ۲۰ (شماره پی‌درپی ۸۱ و ۸۲) صص ۷۱-۹۷.

۳. درباره فعل

«وجه فعل در فارسی معاصر»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، دوره هجدهم، شماره اول سال ۱۳۴۹، صص ۲۱۰-۲۴۴ (شماره پی‌درپی ۷۵).

«حول ارزش کاربرد فعل در زبان فارسی»، مجله ارمان، دوره چهارم و یکم، شماره سوم، خرداد ۱۳۵۱.

«فعل‌های کوتاه»، مجله ارمان، دوره چهارم و یکم، شماره چهارم، تیر ۱۳۵۱، صص ۲۸۲-۲۸۵.

«حذف فعل‌های معین بدون قرینه»، مجله ارمان، شماره پنجم، مرداد ۱۳۵۱، صص ۳۳۸-۳۴۲.

«تحول فعل‌های معین»، مجله ارمان، دوره چهارم و یکم، شهریور ۱۳۵۱، صص ۳۸۵-۳۹۲.

«تحول فعل‌های معین از لحاظ معنی»، مجله ارمان، دوره چهارم و یکم، آذرماه ۱۳۵۱، صص ۶۲۷-۶۳۵.

«اشاراتی به تحول فعل در زبان فارسی دری»، مجله وحید، دوره دهم، شماره دهم و یازدهم، دی و بهمن ۱۳۵۱.

«فعل بودن و تحول آن در زبان فارسی»، مجله وحید، دوره دهم، شماره هفتم، مهر ۱۳۵۱، صص ۷۸۱-۷۸۹.

«فعل‌هایی که با مصدر به کار می‌روند»، مجموعه سخنرانی‌های دومین کنگره تحقیقات ایرانی، نشریه دانشگاه مشهد، صص ۲۱۸-۲۴۹، ۱۳۵۱. «کاهش صورت‌ها و اشکال متعدد فعل»، مجله گوهر، شماره دوم، سال اول، اسفند ۵۱، صص ۶۵-۷۱ شماره ۳ و ۴، سال اول، اسفند و اردیبهشت ۵۲، صص ۳۰۵-۳۱۵.

«فعل دعا و تحول آن در زبان فارسی»، مجله ارمغان، سال ۵۴، شماره ۱۱ و ۱۲، بهمن و اسفند ۱۳۵۱، صص ۷۷۷-۷۸۳.

«جنبه‌هایی از تحول فعل در فارسی دری»، مجله گوهر، سال اول شماره ۶، تیر ۱۳۵۲، صص ۵۴۸ تا ۵۵۴ و شماره هشتم، شهریور ۱۳۵۲، صص ۷۴۷-۷۵۱.

«چند نکته درباره تحول فعل در فارسی دری»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی، سال دهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۵۳.

«فعل وصفی و تحول آن در زبان فارسی»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، سال ۲۱، شماره چهارم (شماره ۸۸ پی‌درپی) زمستان ۱۳۵۳، صص ۵۱-۸۴.

«فعل وصفی و تحول آن در زبان فارسی»، مجله گوهر، شماره دوم، سال سوم، اردیبهشت ۱۳۵۴.

«ریشه و ماده فعل»، مجله آشنا، شماره پی‌درپی بیست و ششم، سال پنجم، آذر و دی ۱۳۷۴.

«فعل متعدی و مفعول و اقسام آن»، مجله آشنا، شماره پی‌درپی بیست و هشتم، سال پنجم، فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۵.

«فعل مجهول و ساختمان آن در زبان فارسی»، مجله آشنا، شماره‌های پی‌درپی سی و یکم و سی و دوم، سال ششم، مهر و آبان و آذر و دی ۱۳۷۵.

۴. درباره جمله و موضوع‌های دیگر دستوری

«جمله‌واره پیرو فعل یا فعل‌پرداز»، مجله گوهر، سال ۶، شماره ۵، مرداد ۱۳۵۷، صص ۳۶۲-۳۶۶، و شماره ۶، شهریور ۱۳۵۷، صص ۴۳۳-۴۳۷.

«بحثی درباره جمله»، مجله ارمغان، شماره ۴، دوره ۴۷، سال ۶۰ (تیر و مرداد ۱۳۵۷)، صص ۲۵۳-۲۴۷ و شماره ۶، شهریور ۱۳۵۷، صص ۳۲۲-۳۲۸ و شماره ۷، مهر و آبان ۱۳۵۷، صص ۳۹۱-۳۹۷.

«شرایط و روش نوشتن دستور تعلیمی»، مجله فرهنگ و زندگی، شماره ۲۸ و ۲۷، پاییز و زمستان ۱۳۵۷، صص ۲۲۷-۲۴۱.

«نیمه کلمه در زبان فارسی»، فرخنده پیام (مجموعه مقالات تحقیقی و علمی درباره دکتر غلامحسین یوسفی)، انتشارات دانشگاه مشهد، شماره ۷۴، صص ۳۱۱-۳۳۵.

«پیوندهای تخصیص»، فرهنگ ایران زمین، جلد چهاردهم، دفترهای ۱ تا ۴، سال ۱۳۴۶، صص ۳۵۰-۳۶۲.

«بعضی از قواعد دستوری تاریخ بیهقی»، مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال ۱۳۵۰، صص ۱۵۱-۴۶۸.

«ساختمان جمله فعلی و تحول آن در ادوار مختلف»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان، سال هفتم، شماره هشتم، ۱۳۵۱، صص ۲۴۵-۲۹۶.

«ساختمان جمله درالفهم ابوریحان بیرونی»، مجموعه سخنرانی‌های کنگره ابوریحان، سال ۱۳۳، صص ۴۲۵-۵۰۹.

«جمله‌های بی‌فعل و اسمی و تحول آن در زبان فارسی»، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد، شماره دهم، بهار ۱۳۵۳.

«جمله‌های تأکیدی در زبان و ادبیات فارسی»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، شماره پی‌درپی ۸۷، سال ۲۲، شماره اول، بهار ۱۳۵۴، صص ۲۹۳-۳۱۰.

«تأکید و قصر در زبان و ادب فارسی»، مجله گوهر، سال سوم، شماره پنجم، مرداد ۱۳۵۴، صص ۳۸۹-۳۸۵ و شماره ششم، شهریور ۱۳۵۴، صص ۴۹۹-۴۸۸ و شماره هفتم، مهر ۱۳۵۴، صص ۵۷۹-۵۸۴.

«ساختمان جمله فعلی بسیط در فارسی امروز»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، سال ۱۲، شماره دوم، تابستان ۱۳۵۵، صص ۲۵۱-۲۸۳.

«گروه و اقسام آن در زبان فارسی»، مجله گوهر، سال ۴، شماره‌های ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲، اردیبهشت و خرداد و تیر و مرداد و شهریور و آذر و بهمن و اسفند ۱۳۵۵.

«بدل و گروه اسمی بدلی در زبان فارسی»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، سال ۲۳، شماره ۳، پاییز ۱۳۵۵، صص ۱۲۶-۱۵۱.

«تأثیر ترجمه در دستور زبان فارسی»، مجله آشنا، مهر و آبان ۱۳۷۴، شماره بیست و پنجم.

جز اینها

«عکاس بیماری که آیینۀ سحرآمیز را اختراع کرد (جان لاجی برد)»، کتاب فارسی سال سوم دبیرستان‌ها، مهر ۱۳۵۵ و سال‌های بعد.

«نشر کتب صوفیه مفید است یا مضر؟»، مجله راهنمای کتاب، سال دهم، شماره دوم، تیرماه ۱۳۴۶ (پاسخ نظر آزمایی).

«درباره تصوف»، درباره ادبیات و نقد ادبی، صص ۳۱۸-۳۳۴.

پی‌نوشت

*برگرفته از: فرهنگ پیشوندها و پسوندهای زبان فارسی، دکتر خسرو فرشیدورد، چاپ اول، تهران: زوار، ۱۳۸۶.